

چیراکی دیوار، سا ربووردی په لقاژای مرغه ل نوان ژیان و مردندا ... ئاساس سا ح

دیوار، په کک ل بهرهمه مزنه کانی سارته، که باس له چیراکی
چند گیراوهک دکات له سدرده می فرانکه دا. سارته، نه و فیل سوفا
بوو د یو یست له گگه ی نه ده به و، به شوو په کی ئاسان و چه ژبه خش
فلسه فکری به خو نه رانی ووون بکاته و. دیوار، په کک له م
کارانه ی سارته که فلسفه ی بوونخوازیی نه نگی تداوا و ته و و
له و و به شوو په کی نه ده بی له سار زاری کارکته رکانی باس له بوون
و ماهیه تی بوون دکات. هاوکات، خو نه ر به ئاسانی به لای فلسفه ی
بوونخوازیی اده کشت؛ نه یخاته ناو په لقاژای مرگ و ژیان، تا
ئاستهک اید کشت وا هه ست دکات له لای کارکته رکانی ناو
چیرا کک دای.

له نه ده بی بوونخوازییدا جه خت له و کراو ته و که نووسه ر له م
سدرده می تیدا دژیت خاوه نی به رپر سیاریه تی، ده به هه وستی
هه بهت به رامبه ر که م لگه ککی و مره فایه تی به گشتی، هه ر وشه په کیش
کاریگره ی و ده نگدانه وای خه هه ی. ده به نووسه ریش ئازادانه
بنووسه ت و نه جه ته پا دیکتاته ر و پارتی پارزگار و
که نه په رسته کان، به کوو ده بهت لایه نگره زو م له کراو و زحمه تکه شان
بهت. چونکه، له نه ده بی بوونخوازییدا داوا له نووسه رکان ده کرهت
به بهرهمه و نووسی نه کانیان کاریگره ی به نه سار جههان و بیگه نه و
هه میسه هه وستی و بهرگرن و له گگه ی نه ده به و په پارزگاری له
که م لگه بکه نه. نووسه ر بوونخواز له باره ی واقع و ده دوه ت، ده بهت
نه و واقع ش له بهر ژ و نه ندی گشت مره فایه تی دابهت. سارته ر فلسفه ی
ئزادیه ی و پابه ند بوون و تکه شان له په ناو گشت مره فایه تی هه نه ی
ناو نه ده ب، نه م ش به هه ی باروده خی نه وسای فیه نه سا که له لاین
نازییه کانی نه مانیا داگیرکرا بوو، هه و هه دژ نه و نه و ته فاشیه ی
له چه ند واته کی تر سار هه دابوو. نو فیه نه تی دیوار که له سا ی ۱۹۳۹
دا به او کرای و جه که له لای نه نه ده بی و فلسفه فیه ککی هه نوو ککی
او دوا و کان ناو چیرا کک به نه وکات گرینگیه کی زیاتری په به خشی و
بوو جه ککی باس و ته رامان.

دیوار، باس له بهر هه تی سه به ندکراو دکات، که له سدرده می حوکه

فاشیستی فرانک دا دښت بښلرکراون و له دوا ساته کانی پېش له
 سدار دانیان دژین. دواي که تايي هاتنی جېنگي ناوځي نېسپانیا
 (۱۹۳۶ - ۱۹۳۹) که له نوان پارتی که ماریی و بېری چېپ دژي فرانک و
 فاشیست کانی نېسپانیا بوو. له نجامدا فرانک سړک وتووبوو،
 حوکم ته کی فاشیستی دام زراند. شېگیری دښتی پېکرد و هړک سړک
 گومانی نازادیخوازیی و چې پوونی له کرابای دښتې سړ دکر و له
 سدار ددرا. سارتر، دت نېم تراژیدایي که ناید له ژيای فاشیزم
 بښلر مرقي داید هڅت، دیکات بې چیر که کی نډد بېی و تکه ککشی
 دکات له گډ هزری بوونخوازیی. سارتر، د یوت پېر شانی مرقي
 نیشان بدات له کاتی ووب ووبوون ووی مړگ پېش وادی له دښتدانی
 ژیان. س کار کتري چیر که بې ی که و دخرنډ ژورک ناویان: تېم
 ستاینېک، خوان میربا و پابل ئیبېتای، بې هی تېو گلان و
 بژداریکردنی شه دژي فرانک و فاشیست کان دښت بښلر دکر.
 پابل ئیبېتای، که کار کتري سړ کی. بې هی بژداریکردن و
 وستان و دژي فرانک دښت بښلر بوو. له ه مان کاتدا هاو و
 ام ن گریس بوو. حوکم ت بښلر دواي ام ن گریس و بوو که سړکرد و
 رابری نازادیخوازانی دژ بفرانک بوو. تېم ستاینېک، سړ
 دښتې نډود و تې بوو. بې هی نډو کاغزی له گیرفانیدا
 گیرابوو، دیزانی له که تايي نژیک و بې دووان که ی تری دگووت:
 "نېم له بوونی تېو". خوان میربا، مړدمندا که بې هی نډو و
 براکی چې کداربوو دژي فرانک دښتې سړکراو. دواي پرسیارکردن و
 وړگرتنی وت کانی اپېچی دکر بې زیندان نډو ش له تاو م ترسی
 مړگ دت: "هیچم نه کردوو.. نام و له جیاتیی که س کی تر سزا
 بدرم." (سارتر، ۲۰۱۷؛ ل ۸). دکتري کی بې لچیکی، د بېت کار کتري
 چوارمی ناو چوار دیوار که، له لاین دسه تېو و و
 دښل واییکر و ی که بې س زیندانیی که تر نډدرا بوو. له گډ
 نمانه چې ند کار کتري کی تری لاو کی له ناو چیر کی دیواردا هڅ.
 بې گشتی ووداو کان له ماوی دوو نژدا وود دښت. سارتر له سړ
 زاری کار کتري کاند چندان پرس د وروژنډت وک: نازادیی و
 ژردښتې، ژیان و مړدن، نازای تیی و ترس، بېزیی و ق،
 بې پرسیار تیی و بې باکی له گډ مېدې و بې مېدې له لاین
 مړ ق و. نېم پرسانه ه مووی د خاتې بې ردېم خوښر تاو کوو
 له سریان ه وښت بکات. ووداو کانی ناو چیر که که چاو ووان
 نه کراوون و خوښر د تاسه نن! بې تايېت که تا ووداو، که بې شو وکی
 ق د رتاسا شو نې ام ن گریس له لایان پابل ئیبېتای ناکرا دېت.
 له کات کدا پابل ناماد نه بوو شو نډ کی ناکرا بکات.

مردن واک لای نکی سار کی ژیان ه میش ئامادی هی ه، بام
ئامادی یی کی فرام شکر و ل یادکراو. ل چیر کی دیواردا،
سارتر کار کتر کان د خات د خ کی نیک و ووب و ب م رگ
تاو کوو ماهی تی ژیان ل لای کار کتر کان و ب ننت زمان. هاوکات،
پ ل قاز ی مرق د ربخات ل کاتی نیکبون و ی م رگیدا. کاتک مرق
ل لای وون د بت سبی ل گ گزنگی بیانی ل سدار د درت، ئیدی
د ک و ل د خ کی مردووی، ئ و ندی بیر ل مردن د کات و بیر ل
ژیان ناکات و. ل ردا نووسر و ل خو ندر د کات بیر ل و
بکات و ئ و مردن ژیان مانادار د کات و واد کات مرق ب ژیان
بک و ل ه و و ت ق ل دان تا بم نیت و؟! یانیش، ئ و مردن
ژیان بمانا و پوچ د کات؟! ئ م ململان ی ل نوان ژیان و مردن
ل سار کار کتر کان تا ک تایی ب ر د وام د بت.

ل گفتووگ ی کی نوان ت م ستاین بک و پابل ئیبی تادا، ت م ب
ش و ی د ی و ت هستی پ ر شانی خ ی ب پابل د ربب ت و د ت:
"ل کابوس د چت، د ت و ت بیر ل شتک بک ی ت و، ه میش وا ه ست
د ک ی ت ل گ ی ا دت و ک ش نابیت، ک چی ئ و خ یا ل ل ناکاو
نام ننت. خ ی ت ل د ربار د کات و نام ننت. ب خ م د م دواتر هیچ
شتک نام ننت. ب م ت ناگ م مانای چیی. ه ن د ک جار ب ئ ست م
د توانم. ب م دیار نام ننت و د ست د ک م و ب بیرکردن و ل
ئازار ک، گول کان، ت قین و. من ک س کی ماد د خوازم، سو نندت ب
د خ م؛ من شت ن بووم ب م شتک ل ئارادای. " (سارتر، ۲۰۱۷؛
ل ۲۸) ئ م پ ر شانی ی ت م ل ئاکامی ئ و ترس ی ک بیانی ی خ ی
پ د گرت. مرق ل د خ کی ئاوادا ناتوانت ک ننت ی خ یال و
بیرکردن و کانی بکات، ناتوانت ب سار بیرکردن و کانیدا ز ا بت،
ه ر وک ت م، ک ترسی ل ئازار و چ نی تی ک تایی پ هاتنی
ب ش و ی کی ئازار ب خ شتوو ی تی د خ ک ک خ یا کانی پ
س ر ست ناکرت و و ن د کات. ویستی مان و ل ل ژیان و ترس ل
م رگ ک پاش م رگیش خ ی پرسیار کی نا وون ب مرق، هاوکات ئ م
نا وونیی ت و کی زیاتری ترس ل ناو هزی مر قدا د چ ننت. ت م،
ل قس کانی ب ر د وام د بت و د ت: "لاش ک م د بینم؛ ئ و شت کی
گران نیی، ب م ئ و ی ک د بینت، منم، ب چاوی خ م. د بت
بیربک م و. بیربک م و ک چتر هیچ نابینم و ژیان ب ک سانی تر
ب ر د وام د بت. پابل ئ م ئ م ب ئ و دروست ن کراوین بیر
ل و بک ی ن و. " (سارتر، ۲۰۱۷؛ ل ۲۹) ترس ل م رگ و ل ت م
بکات، بیربکات و ل و ی چتر ئ و ب شک نیی ل ژیان، ب کوو
ب نا ب د یی ب ر و ئام نری م رگ د وات. خ ف ت ل و د خوات ئ و

دښرانې بېلایانې دمرګ، کچی څښکاني تر بیر لږو ټاکنډو ک کي
دښمرن و وادهي مردنيان نازانن. بې شل وک ل ټيان بږدوامن. تښم
ټيټوټ بې پابل و ټمښ بټټ نابټ بزنانن کي دښمرين ټگږ
بزنانين ټو، بې زيندووي مردووين و ناتوانين څيا بکين ل
پلناو ټيان، بېکوو څيا بې ساتي دښکين. سارتر، لږگ ټم
باسدا، امان دښکښت بې پرسکي تر ک ټویش هښت و سږ.

بگشتي لښم نښفلټدا پابل کسکي بښست و سږ لښبږد
هږدوو کارکټرکي تردا. نووسږ ټاو لښږ زاري پابلدا
دښوټ: "لښ بنډټدا سږکي زږم نښوو بې تښم و نښمدښاني
لښبږچي بوو، لښ کاتکدا بېکږو دښمردين، دښوو هاوسږي
بووماي. ټگږ کښانکي تر بووناي جياوز دښوو، بې نمونښ
امان گريس. بښام لښ نښوان تښم و خواندا هښستم بې تښهايي
دښکرد." (سارتر، ٢٠١٧؛ ٢٩ ل) هږچښد هږسکيان لښږ زوښم
لښکراو بوون بښام، ټو وای نښکرد پابل هښست و سږي بې دوو
بښد کروکي تر بښت. ټش ټم هښکاري ټو دښ سايکلږي بټ
ک ټوکات پابل ټدا بوو، واتا لښ پلښقاږي نښوان مږگ و
ټياندا هاوسږبوون سوودکي ټوتښ بښيان ني. هږچښد ټگږ
امان گريس بووای ټنگ هښهاوسږبووای چونک څشي دښويست و لښ
ووې ټايدلږيږو لښ يکتر نيزک بوون. بښام ټو پرسيار دښت
پښ ټيا ټيان وایکردوو پابل ټاو ځزباکت دښق و بوږان بې
پير مږگ و بښت يان خوودي مردن وای لښکردوو؟، لښ کاتکدا
پابل څريکي ټم بيرکردنښوانښي، تښم دښوټ: "پابل،
بیردکښم و... بیردکښم و ک ټيا ټاست هښموو شټک کښايي دښت"
(سارتر، ٢٠١٧؛ ٣١ ل) تښم، لښ کاتکدا لښم ترس ناتوانن ټجاتي
بټ، هاوکات ديټوټ بشي سللمښت ک ناترسټ. لښکاتکدا ميزي
بښڅداکردوو. بې توټي دښوټ: "نازانم چي، بښام من ناترسم.
سوښد دښڅم ناترسم." (سارتر، ٢٠١٧؛ ٣٢ ل)

هږسږ زيندانښک چيتر وک مږښکي زيندوو نښدښيان، بېکوو وک
مردووک بيريان دښکردو و لښ چاوښواني کښ تا ساتکاني ټم ټيان
مردووښيان وښستا بوون. "هږسکمان ټماشای ټومان دښکرد، چونک
ټو دښيا و لښ ټياندا بوو. جوو و ټفتاري هي مږښک بوو لښ
ټياندا بوو، کسک ک څمي دښخوارد وک مږښکي زيندوو؛ لښ
ژووړکښدا لښ سږمادا دښلږزي وک چښ زيندووک دښوای
بلږزياي؛ لښکي گورجوگ ټږي هښوو." (سارتر، ٢٠١٧؛ ٣٢ ل)
نووسږ ټيټوټ جياوازي ټم دوو جږ بارودڅ بکات ک مږښ

تـيـدايـ. دـخـکـي وـا کـ بـشـکـي هـسـت نـاکـن چـيـتر وـک مـرـقـکـي
ئـاسـاي و زـيـندو و دـژـين، ئـوـيـتـريـان وـک مـرـقـکـي ئـاسـاي ديار و
هـسـوـکـوت دـکـات. جـگـ لـلـايـنـي دـروونـي لـايـنـي جـسـتـيـان جـياوـاز
بوو، بـجـرـک زـيـندـانـيـکـان هـسـيـتان بـ لـشـي خـيـان نـدـکـرد
ئـوـنـد سـرـمـايـان بوو. سـرـرـاي ئـم هـمـو سـخـتـيـان، هـر وـيـسـتي
مـانـوـيـان هـبو لـ ژـيـانـدا، هـرچـنـد پـاـبلـ جـار جـار مـرگـي بـ
سـتـکـي بـمـانـا دـزـانـي و لـي ئـو سـتـکـي پـوـچ بوو، بـمـام هـر کـ بـيـري
لـ سـتـکـي تـر بـکـردـايـتـوـو ئـو سـا تـي لـ سـدـارـدان و تـفـنـگـکـانـي
دـهـاتـنـد خـيـا و چـنـدان جـار لـ خـيـايـي خـيـدا کـوژـراو، تـا جـارـک
حـزـي بـو کـردو و کـ خـزـگـ گـولـلـبـارـانـکـ سـتـي بـوـاي و کـتـايـي
هـا تـبا. لـ هـمـان کـاتـدا دـيـگـوـت: ”چـلـو هـسـت کـاژـر بـو نـخـوتـبووم.
تـواو ئـارـامـيـم لـ بـابـو. بـمـام نـمـدـويـسـت دوو دوو کـاژـري ژـيـانـم
لـ کـيـس بـچـت.“ (سـارـتـر، ۲۰۱۷؛ ل ۳۴)

دوای ئـوـي ئـو هـسـدـت، ئـيـدي خـري تـمـنـي تـم و خـوان بـر و ئـوا
دـوـات، مـوقـدـمـک و چـنـد سـرـبـازـک بـ جـبـجـکـردنـي فـرـمـانـکـ
دـنـد ژـوـور و، هـر دوو کـان دـبـن و کـتـايـي بـچـاو و انـيـکـردن بـ
مـرگـيـان دـهـنـن و لـم پـلـقـاژـيـي نـوان ژـيـان و مـردنـدا
دـبـنـنـو. بـمـام پـاـبلـ يـک کـاژـمـر دـهـنـنـو، وـايـي دـيـبـن بـ
لـکـيـنـو و چـارـکـک کـا تـي پـدـدـن بـ ئـو وـي شـوـنـي مـان گـريـسيـان
بـ ئـاشـکـرا بـکـات. پـاـبلـ دـزـانـت چـاو و انـيـي مـرـق هـيـلـک دـکـات، وـا
لـگـيـي خـيـايـي خـيـدا دـوا: ”دـيار بـو شـوي پـشـو و گـمـکـيـان
ئـامـادـکـرد بـو. بـخـيـان و تـبو و کـ دـژـي کـات وـري مـرـق دـوـخـنـت و
ئـاوا تـخـواز بـوون بـوشـوـي بـگـن بـمـن“ (سـارـتـر، ۲۰۱۷؛ ل ۴۸)
دـوـت دـيـوسـت لـ گـيـي چـاو و انـيـکـردنـو پـاـبلـ دـسـتـمـ بـکـات و
شـوـنـي هـاو کـيـان پـبـيـت، بـمـام پـاـبلـ کـسـکـي مـبـدـئي بـو پـي
نـشـياو بـو کـارـکـي ئـوا بـکـات، مـردنـي پـبـاشـتر بـو لـ کـارـکـي ئـوا.
سـارـتـر لـ گـيـي ئـم دـقـي خـوار و باس لـ مـاـهـيـتـي بـوونـي مـرـق
يـکـسـانـي مـرـق لـ بـوونـدا دـکـاتـو و لـ گـيـي خـيـايـي پـاـبلـو
دـخـفـت: ”نـرخـي ژـيـانـي ئـو لـ ژـيـانـي مـن زـيـا تـر نـبوو؛ هـيـچ ژـيـانـک
نـرخـي نـبوو. ئـوان پـياو کـيـان لـ لـي دـيـوار کـو و ادـگـرت و هـتـا
دـمـرد تـقـيـان لـ دـکـرد، ئـيـتر مـن بـو مـايـي يـان گـريـس يـان هـر
کـسـکـي تـر، هـيـچ جـياوـازيـيـکـي نـبوو. دـمـزانـي ئـو لـ مـن سـوـدي
زـيـا تـر بـ تـکـشـانـکـي ئـيـسـپـانـيا، بـمـام چـي لـ ئـيـسـپـانـيا و ئـاژـاو
بـکـم؛ هـيـچ سـتـکـي گـريـنگ نـبوو. بـلام ئـو وـش دـخـکـ بـو، دـمـتـوانـي
خـم زـگـار بـکـم و گـريـس بـدـسـتـو بـدـم و تـم دـکـردـو و ئـو بـکـم
(سـارـتـر، ۲۰۱۷؛ ل ۴۹) پـاـبلـ بـيـي نـاوي گـريـسي نـداو هـکـار کـي

ئەو نەبوو بە شەش باشتەر و چاکتر بوو، خە ئۆگەر ھەر کەسکی تر بووایە پابلە ھەر ھەمان کاری دەکرد چونکە لە دیدی ئۆدا مەرفە دەکوژرەت جیاوازی نییە، گرینگ ئۆوێە لەرە بوون و ژیا نی مەرفەکان ماھییەتیان نییە لە ژەر چەپەکی ھەری فاشیزمدا ئۆوێە نەیار بەت ئیدی لەناو بردن و سەیندووی بوونی پەویستیە. خالە جەوھەرییەکی ئۆوێە هیچ مەرفەک شایەنی ئۆو نییە بەم شەوێە لە ژیان و بوون بەبەشی بکەیت.

پابلە نەیدەویست گریس بەدەستووە بدات، بەبەم بە خواستی ئۆو گریس لەسەر قسە ئۆو شوونی ئاشکرا بوو! پابلە دەیزانی گریس خە لە ماھە خەمەکانی حەشارداو بەبەم چەن کارەکی ئاوا دەکەم و شوونی ئاشکرا بکەم. دوای ئۆو پانزەر خولەک کاتی دەدەن تا قسە بکات بە ئۆوێە شوونی گریس ئاشکرا بکات، کە ئامادە ئۆم کار نییە. بەبەم ئۆوێە بە خەیا دەدات کە ئۆوان ھەلاک بکات و ناو نیشانەکی ھەبەیان پە بدات. پابلە گوتی: "دەزانم لە کوێە. لە گەستەنەکی خە حەشار داو. لە قەبرەکدا ئۆوان لە خانووی قەبر ھەبەنەکی حەشار داو. ھەمووی درە بوو. ویستم بیانینم ھەستن و خەیان بەستەو و سەرقا بن بە فەرمانەکی." (سارتەر، ۲۰۱۷؛ ل ۵۰-۵۱) دوای ئۆوێە سەر بازەکان بەبەم دەکەون بە قەبرستان، پاش کەمەکی، کاربەدەستەکی دەت پابلە دەبن بە لای کەمەمە زیندانی تر لە باخە گەورەکاندا، ئۆمیش ئۆوێە پەسەر دەت کە دەبەن جار لە سەدارە نادرەت. ئۆوارە کەمەمە زیندانی تر دەھەنن کە لە ناویدا کەسەکیان ئۆناسە بەناوی گارسیا دوای گەتوگەکردن لەگەڵ یەکتەر گارسیا لەبارە گریسەو ھەوا دەدات کە دەستیان بە گریس گەشتوو، پابلەش دەکەوتە لەرز و ھەواکەکی ناخەش و شەک ھەنەر دەبەت. گارسیا دەت: "ئۆم بەیانید ھەمووی تەکدا. سەشەممە ماھە خەمانی بەجەھەشت، چونکە تووشی دەمە قەبوو بوون. خەبەکی زەر ئامادە بوون حەشاری بدەن، بەبەم نەیدەویست قەرزبەری ھەچ کەسەکی بەت. وتی: دەبەشتەم لە ماھە ئیبەتە خەم حەشار دەدا، بەبەم ئۆویشیان دەستگیر کردوو، لەبەر ئۆو لە گەستەنەکی خەم حەشار دەدەم." کارسیا بەردەوام دەبەت و دەت: "بەبەم چ گەلەک بوو. بەگوومان ئۆم بەیانید ھەبەشتبوو بە ئۆو شتەکی چاوەنەوان نەکراو بوو. لە خانووی قەبر ھەبەنەکی دەدا دەزیانەو. تەقە ئۆو کردن و ئۆوانیش کوشتیان." (سارتەر، ۲۰۱۷؛ ل ۵۴) دوای بیستەنی ئۆم ھەواکە شەکەنەر پابلە ئیبەتە دەت: "ھەموو شتەکانی چوار دەورم دەخولانەو و لە سەر ئۆرزەکی دانیشتم: ھەندە بە تووندی پەکەنیم، کەوتەم گریان" (سارتەر، ۲۰۱۷؛ ل ۵۴)

ئەم دوا دەرگانی ئىم چىرىككى، بىلىم بىلىم تايى ھاتنى دەرگان
ماناي ئوۋى نىيى ئوۋ پىرسانى لى ۋوداۋى كاندا گىللى بوون و
وروژىندراون داخراين و گىشتىن بىلىم نىجام. بىلىكو ھىمو ئىم
پىرسانى لى نىوان ژيان و مەرگ ھىلى بىردىۋام بىلىم واپايى دىمىنىۋى
و بىلىشۋىلىكى ئاۋىز تىرىش بىردىۋام دىلىن. ئىش سارتىر ھىر بىلىم
مىلىستى بىلىم شىۋى ئاۋىز و گىللى كىتايى بىلىم سىر بىوردىلى ناو
چىرىككى بىلىم. لى كىتايىدا بوون نىيى ئاخى پابىلى ئىبىلىتا لى
سىدارى دراۋى ياخود ئازاد كراۋى، بىلىم شى نووسىر كارىكتىرىككى
لىلىۋان بىرداشى ژيان و مىردىدا دىلىنىۋىلىكى ولىك پىلىمىك بىلىم ئوۋى
لىلى بىلىمىلىت ژيان ھىمىش جىنگىلىكى نىلىۋىلىكى بىلىمىلىر مىردىن،
چاۋىلىۋانىلىك كى كاتىزىمىلىك، ئىزلىك، ھىلىتىلىك يان سالىك بىلىم مىرلىق
مىلىكومى بىلىمى بىمىلىت. مىرلىق ئوۋ بوونىلى ھىلىتى دىلىت بىلىمىلىرى
بىلىمات و مىلىلىتى بوونىلىتىلى خىلى لى گىلى ئىلىزادىلى،
بىلىمىلىرىلىتىلى و ھىلىلىزاردى بىلىمىلىتى بوون. ئوۋ شىلىنى كى لى
پىلىۋى چاكىلى گىلىتىدان ئىلىمىلىن بىلىمات تا ژيان گىلىلىز و مىلىلىرى
بىلىمات، لى گىلىلىشىدا، بوونىلىك و جىلىۋىلىكى بىلىمات و مىلىلىرى
بىلىمىلىرىلىتىلى ھىلىلىرى بىلىمىلىرىلىتىلى بىلىمات،

سەرچاوە: دیوار، ژان پێرس سارتەر، و/ ئاران موھەندیس، چاپی یەکەم (۲۰۱۷)، بەلگراوەکانی ناوەندی غەزەلیووس - سلیمانی

کاریکاتر به هی بوونی به یه کک له هونه ره شوه کارییه کان، ده بکت
 ئهم ئهرکه جبهه ج بکات، چونکه پشت به ته کنیکه شوه کارییه کان
 ده به ستکت. ئه مېش ئهم ئهرکه به دوو ئااسته جبهه ج ده بکات،

ئااسته‌ی ده‌ره‌کی و ئااسته‌ی ناوه‌خ. ئااسته‌ی ناوه‌خ کورت ده‌بته‌وه له ئه‌ی کاریکات‌ر له زیادکردنی که‌ره‌سته‌ی جوانکاری به‌سەر ٲووی لاپه‌ه‌کانی رٲژنامه و گٲقاره‌کاندا، که بونیاتی لاپه‌ه‌ئندازه‌ی تایبه‌تی خ‌ی هه‌یه، که له‌وانه‌یه سه‌رکه‌وتوو نه‌ب‌ت ٲیدا و جوانی نه‌به‌خش‌ت، بونیاتی لاپه‌ه‌ ٲشت به‌چەندین ره‌گه‌ز ده‌به‌ست‌ت، وه‌کو ناو‌نیشان و ج‌ره‌کانی ٲٲ‌نووس و چوارچ‌وه‌کان و دابه‌ش و ٲ‌او‌کردنه‌وه‌ی گ‌شه و ستوونه‌کان هه‌روه‌ها و ٲنه و تابل‌کان، ئه‌گه‌ر ئه‌و بونیاته سه‌رکه‌وتوو نه‌ب‌ت، ئه‌وا ده‌ب‌ته‌ه‌ی ده‌ره‌نجامی نه‌ر‌ٲنی، و ئه‌گه‌ر سه‌رکه‌وتوو بوو و بونیات‌نرابوو له‌سەر بنه‌مای ٲاست و دروست، ئه‌وا ده‌ب‌ته‌ه‌ی ده‌ره‌نجامی ئه‌ر‌ٲنی، به‌ٲ‌گومان کاریکات‌ریش ٲٲٲٲ‌کی گرنگی هه‌یه له‌و بونیاته‌دا، کات‌ک که و ٲنه و تابل‌ له بونیاتی لاپه‌ه‌ی رٲژنامه‌دا، وه‌کو په‌نجه‌ره‌یه‌ک وان له بونیاتی ئاساییدا، به‌ٲ‌گومانیش ئه‌وه‌ی بچ‌ته‌ ژوور‌که‌وه که زیاتر له په‌نجه‌ره‌یه‌کی ت‌دایه، هه‌ست به‌حه‌سانه‌وه ده‌کات، به‌ٲ‌چه‌وانه‌ی ئه‌وه‌ی ده‌چ‌ته‌ ژوور‌که‌وه که هیچ په‌نجه‌ره‌ی ت‌دا نیه، یه‌که‌میان ده‌توان‌ت ٲ‌وان‌ته‌چه‌ندین لاوه، ئه‌وه‌ی دووه‌میش وا هه‌ست ده‌کات که چ‌ته‌ زیندانه‌وه، به‌م ش‌وه‌یه کاریکات‌ر ٲٲٲٲ‌کی جوانکاری گرنگ ده‌بین‌ت، به‌ ٲشت به‌ستن به‌ په‌رچدانه‌وه‌ی بینین، که له دیتنی لاپه‌ه‌یه‌کی رٲژنامه یان گ‌قار‌که‌وه د‌ته‌کایه‌وه، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر لایه‌نی بینینیش وه‌لان‌ٲین، کاریکات‌ر بابه‌ت‌کی جیا له بابه‌ته‌کانی دیکه‌ی لاپه‌ه‌که ٲ‌شکه‌ش ده‌کات له ٲووی ش‌وازی ٲ‌شکه‌شکردنه‌وه که ٲشت به‌گا‌ته‌جا‌یه‌وه ده‌به‌ست‌ت، بابه‌ته‌کانی دیکه‌ش ٲشت به‌ش‌وازی دیکه‌وه ده‌به‌ستن، به‌مه‌ش کاریکات‌ر زامنی فره‌یی و هه‌مه‌ج‌رییه له ناوه‌ٲ‌کدا، له ئااسته‌ی ده‌ره‌کیشدا کورت ده‌ب‌ته‌وه له گه‌شه‌کردنی هه‌ستی جوانکاری له‌لای خو‌نه‌راند، که خو‌نه‌رانی رٲژنامه‌کان به‌ش‌وه‌یه‌کی گشتی چه‌ند به‌ش‌کی فراوانی ئااسته‌جیاواز و هه‌وه‌سه‌کانن، مه‌رجیش نیه له چ‌ژوه‌رگرانی هونه‌ره ش‌وه‌کارییه جیاوازه‌کان بن، ئه‌گه‌ر نه‌ش‌ٲٲ‌ٲین که‌وا ز‌رینه‌ی خو‌نه‌ران له بایه‌خده‌رانی هونه‌ره ش‌وه‌کارییه‌کان نین، هونه‌ری کاریکات‌ری ل‌ده‌رچ‌ت، که کاریکات‌ر به‌نزیکی بابه‌ته‌کانیه‌وه له جه‌ماوه‌ر، ده‌توان‌ت بگاته ئه‌و جه‌ماوه‌ره، به‌مه‌ش خ‌ی وه‌کو هونه‌ر‌ک له هونه‌ره‌کانی ش‌وه‌کاری به‌سەر ئه‌م جه‌ماوه‌ره ده‌سه‌ٲ‌ٲ‌ٲ‌ت، به‌مه‌ش نزمترین ئاستی په‌یوه‌ندی به‌هونه‌ره ش‌وه‌کارییه‌کانه‌وه له‌لایه‌ن ئه‌و جه‌ماوه‌ره فراوانه‌وه د‌ٲ‌ته‌کایه‌وه، له‌گه‌ ٲ‌به‌سه‌رچوونی کاتدا، ز‌رینه‌ی ئه‌و خو‌نه‌رانه‌ی که بایه‌خ به‌هونه‌ری کاریکات‌ره‌وه ده‌ده‌ن و چ‌ٲ‌ژی ل‌وه‌رده‌گرن، ده‌ست به‌چ‌ژوه‌رگرتن له ج‌ره‌کانی تری هونه‌ره ش‌وه‌کارییه‌کانه‌وه وه‌رده‌گرن و ده‌توانن ت‌یان‌بگهن، به‌مه‌ش کاریکات‌ر ئه‌قه‌ی گه‌یاندنی ن‌وان

هونه ره کانی شوه کاری و جه ماوه رکی فراوانی خو نهرانه وه پکد نن ت،
چونکه کاریکات ر به پشکه شکردنی ته کنیکه جیاوازه کانی گرافیکه وه،
بینهری اه ناه له قبو کردنی ئه وه ه لانه و هه سترکردن به
جوانیه کانی وه، و وای له خو نهر کردووه ده رچوون له باوه کانی لا
قبو بت، و به چاو کی پشکنه ره وه ته ماشای ئه وه به ره مانه بکات، که
له چه مکه باوه ه گدا کوتاوه کانی م شکی خو نهر وه ده رده چن.
به مهش کاریکات ر ئهرکی جوانکاری بی خو نهر و بی باو کراوه کهش
ج به ج ده کات، که بونیات کی هاوسه نگ و شوه یه کی سهرنج اک ش
پ ده به خش ت، و جه ماوه ری بی اده ک ش ت، و بی جه ماوه ریش به تایبه تی
جه ماوه ری ساده، په یوه ندیه کی سه ره تایلی له گه هونه ره
شوه کارییه کانه وه دابین ده کات.

گفتوگو ۱۰۱ کی ل ۱۰۱ گ ۱۰۱ د . غلامحسین
ابراہیمی دینا نی ... ل
فارسی ۱۰۱ و : صبا حی م ۱۰۱ لاء ۱۰۱ و ۱۰۱ ا

پرسیار: ناو با نگی تہ؟

دینانی: لہ کوفری شہیتانیش بہ ناوبا نگتر۔۔ (کوفری شہیتان بہ ناوبانگہ یان نا!)

پرسپیار: ئارامی فیل سوف؟

دینا نی: فیل سوف ئارا می نیی...، ئیگەر نە فەلسەفەم مردووم.

پرسپاری: خودی فلفلسفان فاندن؟

دینا نی: فیل زیل ت.

پرسیار: د قاعدې کارى فېلسفې فى چيې؟

دینا نی: د زیند و ی حقیقہ ت کا نی ہو و نہ .

یہ سب سے زیادہ پریمی اور پُرکوش

پرسنل کار : فریلنسوف؟

دینا نی: فیل سوف کاری نیی، فیل سوف د فیل سوف.

پرسیار: زما نی فلسفه ف؟

دینا نی: زما نی ئا و ز.

پرسپیار: دیاری فاسل فاسل؟

دینا نی: جیہا نی بوو ز... ف... ف... د... ر بار ی جیہا نی بوون د... د... .

یرسیار: تئی فیل سوف تئیا سات وختی فیلس فاندن فیل سوفیت؟

دینا نی: کا ترم کرو کا تکی دیاری کراوی نیی، ب ش و ی سیست ما تیک و

تر نا زت ل خ و یشدا د ف ل س ف نم .

پرسپار: ئۇگەر نەت فەلسەفە نەدەۋا يە؟

د پښتانه: هـ ستم به يووچي د کرد، ننگه ئه حم قيش بووما به و ته نا نه ت

هــ ستم بـم یوو چیه ش ند د کرد .

پرسیار: ئه‌گه‌ر فو‌ل‌سه‌ فا‌ندن سه‌ختی نه‌بووایه‌؟

دینا نی: وون زو و ہا پ کی دیکم ہ ہ ہ .

پرسپيار: ڪا ته ڪا ني ته ٿا ڏکڻ ڪا؟

دینا نی: ئو مرځا نځی ک کڙن و

لاساړی د ګڼنې.

برسیار : ههـ ئید تە کەر ی تی ههـ ندد ک کا تی تا نا ههـ ند :

دینا نی: کا تہ کہ سہ کہ لہ کہ ریہ تیہ کہی دا لاساری دہ کا، کا تہ کا نم تاہ دہ بن.

پرسیار: قبوہ کردنی نہ زانینی خود واتہ؟

دینا نی: واتہ دادپہ روہ ری، واتہ: تاوہ ز، واتہ: عہ قہ.

پرسیار: ئہ مہی کہ تہ بہ زیندووکہ روہی حکمہ تی شہرق دہ زانن؟

دینا نی: ئہ مہ مہ مہ، قسہی زانستی بکہ، من قوتا بیہ کم، سہرقا مہ فہلسہ فہ دہ مہ وہ.

پرسیار: لہ خہ شپہ کا نی بیرکردنہ وہی فہلسہ فی؟

دینا نی: (خہ ریکم دہ مہ کم) بہ فہیلہ سوف دہ خہشی دہ ذہ.

پرسیار: ئہ گہر بہ پرسیار بن؟

دینا نی: دہ مرم.

پرسیار: کہ وایہ ہہ میشہ سہرقاہی فہلسہ فاندن؟

دینا نی: ہہ میشہ شتہک لہ من دا ہہ یہ، تہ نیا فہرمہ کہی دہ گہ گہ.

پرسیار: کا تہ کہ سہرقاہ (فہلسہ فاندن) بن؟

دینا نی: سہرقاہ بوونہ کی باشہ، ئہ مہ سہرقاہ بوونہ فہزیلہ تہ.

پرسیار: لہ بارہی تہ گوما نہک نیہ؟

دینا نی: ئہ مہ یہ کہ خہ ریکی کہ شفی زانینم.

پرسیار: کہ ششی ہہ میشہ؟

دینا نی: زانین پہ یدابکہ م و شتہک کہ دہیزانم فہری ئہ وانی تری بکہ م.

پرسیار: باری بوون؟

دینا نی: قورسہ.

پرسیار: لہ وانگہی ئہ ستاد دینا نی یہ وہ، بہ سنورہ:

دینا نی: ئہ بہ دیہ ت، بہ سنورہ

پرسیار: ئہ ژگاری دکتہر دینا نی؟

دینا نی: ہہ موو ئہ ژکہ بیر لہ شتہکی جیاواز دہ کمہ وہ.

پرسیار: پہ وہری گونجانان لہ بہ را بہر فیکری نوہ؟

دینا نی: ہہ بہ تہ گونجان واتہ دہ سہ ہاتی بیستن و ہہ سہ نگاندن و گونجان من واتای ئہ مہ یہ.

پرسیار: ئہی پہ وہری قبوہ کردن لای تہ؟

دینا نی: نا بہ م جہرہ نیہ کہ ہہر شتہ قبوہ بکہ م!

پرسیار: ئہ وہی ہہ میشہ ہہ یہ؟

دینا نی: پرسیارہ.

پرسیار: پرسیار جی یہ و جی نیہ؟

دینا نی: پرسیار پرسیار نامومکین نیہ.

پرسیار: یہ کہ لہ پرسیار سہرہ کیہ کان؟

دینا نی: من لہ ہہر ساتہک دا پرسیار کم ہہ یہ.

پرسیار: مشتومہ ترینی پرسیار کان؟

دینانی: بوون چیی... ل م پرسیار مان مشتوم خو قن تر نیی.

پرسیار: هستی میهر بانی؟

دینانی: ل گ گ ز ر ک س، ز ر م ه بوو.

پرسیار: پ یامی مر قی ئاو زم ند؟

دینانی: پرسیار پ یام م ک، من قس م ه ی و د یک م، ب م م سول نیم و خ م ب سول نازانم.

پرسیار: ب خت و ری مر ق؟

دینانی: ل ئاو زم ندی و ت فکرین (بیرکردن و) دای.

پرسیار: ئیستثماری مر ق؟

دینانی: وات ئ و ی ئاو زی ک س بدزی و گ مژی کی و سود ل کار کی بیی.

پرسیار: مر قی ئاو زم ند د چت کو؟

دینانی: د چت ئ و شو ندی ک شیاو ب.

پرسیار: ک س ک فاست فودی بیرد کا ت و؟

دینانی: ک ر ئیدی.. فاست فود باشت یان سفر ی کی شاهان.

پرسیار: کام بوونی مر ق ب چیی، و ل چی دای؟

دینانی: ل ئاو زم ند بوون دای.

پرسیار: گ ا نکاری فیکری ک ن ب؟

دینانی: ل گ مردوو جیاوازی کی نیی، ه ناس د دات، ب م مردوو.

پرسیار: بیرکردن و یک ک جیهانی نیی؟

دینانی: ز رن.

پرسیار: ب ب وای ت ئ و چیی ک ل استی دا چاک؟

دینانی: خن ی.

پرسیار: ل ف ل س ف دا س رسو مان ه ی...؟

دینانی: و اب ست نیی ب ک س ک و، ف ل س ف خ ی س رسو مان.

پرسیار: مر ق ب کام تایب تم ندی د ب ت ها ووتی خدا؟

دینانی: ب بوون ئینسان نیی.

پرسیار: گای مر ق ب ر و خدا ل کو و د ست پ د کا؟

دینانی: ل خ ی و.

پرسیار: ئی گای خدا ب ر و مر ق ل کو و؟

دینانی: ل خدا و.

پرسیار: مر ق؟

دینانی: مر ق، ئاو ندی جیهان.

پرسیار: وات؟

دینانی: جیهان ل من و ت دا د رد ک و. (ه نوک ئ گ ر مر ق ن بووای، ئ م د بوو؟ ک وای مر ق ئاو ندی جیهان).

پرسیار: زانین ل خ ش ویستی و د یان ب پ چ و ان و، خ ش ویستی

لڼ زانينډو سږچاو دگر؟

دینانی: هاو! هن، خښو ویستی بڼ زانین بڼ مانای.

پرسیار: کڼوای لڼ هر شوښ کڼ بڼی خښو ویستی بڼ؟

دینانی: زادهی جڼرک زانین.

پرسیار: هڼوکڼ جیاوازی زانست و زانین؟

دینانی: زانین چڼد بښکی هڼو وک زانینی فڼلسڼفی، بښکیښی زانست.

پرسیار: قیاسی لڼژیکي؟

دینانی: لڼ بڼهزترین فیکرکڼ.

پرسیار: کڼس کڼ بڼ ژيانی مانایک ناس؟

دینانی: ناتوان بڼی.

پرسیار: ئا مانجی ژیان؟

دینانی: گڼیشتن بڼ بڼختو وری.

پرسیار: پڼیو ندی ژیان لڼگڼ ئاو؟

دینانی: ئاو ز مانا بڼ ژیان نابڅښ، ئاو ز مانا لڼ گیرفانی دڼرنا هڼد، جیهان مانادار و ئاو ز کښفی دڼکا.

پرسیار: مرڼفی ئاو زمڼد؟

دینانی: هڼمان مانا دڼرد بڼ کڼ کښفی کردوو.

پرسیار: کڼوای مرڼفیش کاشف؟

دینانی: مرڼفیش مانا دروست ناکا، کښفی دڼکا (ئمڼی دڼیڼم شتکی دڼقیق گوڼی بدڼر).

پرسیار: ئاو زی ماناساز؟

دینانی: ئاو ز ئڼگر مانا دروست بکا، ئیعتیباری کڼم دڼبڼتو.

پرسیار: پڼشکو و تنی زانست؟

دینانی: کښفی ئاو ز، پڼشکو و تنی مڼعندو یڼتیش کښفی ئاو ز.

پرسیار: کڼمالی عڼشق، لوتکڼی عڼشق؟

دینانی: واتڼ عڼشقی کام، بڼچی لوتکڼ، بڼ عڼشق، هڼوکڼ دڼتو چي بڼی.

پرسیار: ئڼم عڼشق کام هڼمان ئیرادڼی ئاو ز؟

دینانی: نا عڼشق عڼشق، ئو و ئاو ز عڼشق دڼرک دڼکات، (ببینڼ ئڼگر ئاو ز نڼبووای عڼشق دڼبووی، ئایا کڼرو پشیل عڼشق دڼبن).

پرسیار: ئڼمڼی کڼ ئاو ز عاشقی باشتړینڼکان دڼبڼ؟

دینانی: ئاو ز، باشتړین هڼد بڼر.

پرسیار: حڼقیق تی عڼشق؟

دینانی: زڼر سڼختڼ دڼربارڼی عڼشق قس بکڼین.

پرسیار: لڼگڼ بوونی ئڼمڼشدا، عڼشق بڼ واتایکي کورت؟

دینانی: دیاردڼی کی ئیلاهی یڼ.

پرسیار: ئېوای لېم بارو و لې کتېبېکانتان دا نوسیوتان؟
دینانی: من عشق بې بې ئاو ز ، بې مانادار نازانم.
پرسیار: ئېو چیه که لې وانگې تیو تی زک بې های نیی؟
دینانی: ئېگر ه موو جیهان عشق بې ، بېام خای بې لې ئاو ز ، تی زک بې های نیی.

پرسیار: ه نوک که سېک که بایخ بې فېلسفې بدات؟
دینانی: پېویستې باش بخوښتېو و مام ستای باش ببینې ، ئېو ښه بې سې.

پرسیار: فېلسفې خېر ئاوا؟
دینانی: فېلسفې خېر ئاوا زیندوو و ټټبازی فېلسفې فراوانی هېی ، و هېر یېکېان شیاوی گرینگی پېدانې.
پرسیار: چې ند ناوېک لې فېیل سو فانی خېر ئاوا؟
دینانی: دکارت ، سپینزا ، هایدېگېر ، هېگېر . . .
پرسیار: لې هاوچېرخ کېکایان؟
دینانی: فېکې ، دېلېز .

پرسیار: عیرفان + تی فېیل سو ف؟
دینانی: عیرفانی من فېلسفې فېی و دې بې فېلسفې لې عیرفان ټېگېین ، من عیرفانم بې فېلسفې قبوو نیی .
پرسیار: گرینگترینیان؟
دینانی: مېرگ ئې ندېشی گرینگې . . مېر ف لې خودی خېیدا مېرگ ئې ندېشې .
پرسیار: مېگر ئې مېی کې . . ؟
دینانی: بې ئاگا بې .

پرسیار: کېل و پېلی زگاریتان فېراهېم کردوو؟
دینانی: نا . . هېو دېدم . . ، بېام هېشتا ټوون نیی کې . .
پرسیار: لې شتې پېشیمانې؟
دینانی: بې ! ټټنگ لې قسې کردن لې گې ټټ !

.. و رگېانی لې فارسیېو : مباحی ملاء و

* ه موو پرسپار کان نېکراون بې کوردی و رگې

سچا و :

<https://www.magiran.com/article/3934608>

فرم سک کا نم نا بینر ت نیا خ م گ و م ل

هاژ یا ن 8 . . خ دوا نـ د نی:

ستیقان ش مزینی

بـ شی هـ شتـ م . .

ستیقان: پیاو کی سـ رگـ ردانم و هیچ لـ هونـ ری ژیا نکردن نازانم،
رقم لـ ئـ تـ کـ تی بـ رجوازیانـ یـ و لـ سـ ر هیچ شتـ گ ئـ قرـ ناگرم.
لیزا: کاتـ ک ژیا ن هـ کارـ ک دـ داتـ بـ مردن، تـ سـ د هـ کار نیسانی
مـ رگ بدـ بـ ژیا ن! لـ پـ نجـ ری ژیا نـ و بـ هـ موو شتـ ک بـ وانـ،
بیر لـ مـ رگ مـ کـ رـ و، چوونکـ ئـ و هیچ پـ نجـ ری یـ کی نییـ بـ
روانین. پـ ویستـ لـ روانگـ ی ژیا نـ و بـ ژیا ن بـ وانین، چوونکـ هیچ
شتـ ک لـ ژیا ن گرنـ گتر نییـ بـ تـ گـ یشتن لـ خودی ژیا ن و چـ نـ تی
ژیا نکردن.

ستیقان: ئاخر پیاو کی دـ شکاوم و لـ دـ می ئاوابووندام. چاپلن
دـ تـ بـ قـ د پـ کـ نینی خـ ک بـ گرتـ کـ میدیـ کانم بـ خـ م لـ
ناخـ و گریاوم. ئـ مـ هـ مان داستانی منیشـ، بـ قـ د ناسکی
شعیرـ کانم دـ ک لـ رـ حم چـ قـ نراوـ، بـ قـ د میهرـ بانیم بـ کـ سانی
تر، ئازار دراوم. هـ ندـ ی پیتی شعیرـ کانم غـ درم لـ کراوـ و دـ م
شکـ نراوـ. ئیدی ئاوا دـ بم. راستـ ئاوابووم بـ مـ لـ ئاوابوونیشدا
تابـ یـ کی جوانم.!

لیزا: هیچ شـ وـ ک کـ تایی ژیا ن نییـ، لـ کـ تایی هـ موو شـ وـ کدا
دیسانـ و خـ ر هـ دـ ت و مزگـ نی بـ رـ بـ یانـ کی نوـ دـ دات، ئـ م
پـ سـ یـ ش پـ ی دـ وترـ ت هیوا کـ هـ رگیز نامـ ت. هـ رگیزیش بـ ئومـ د
بـ، لـ یادـ ت بـ ت جوانترین بارانـ کان لـ رـ شترین هـ ورـ کانـ و
دـ بارن.

ستیقان: کاتم کـ م ماوـ لـ ژیا ندا، کاتـ ک بووم بـ سووتوو لـ گـ
پاشماوـ ی یادگاریـ کانم بـ ی، بـ مـ کـ بیرت کردم و من ون ببووم
لـ ژیا ندا مـ مـ ک داگیرسـ نـ و سووتانی منت بیر بکـ وـ تـ و.
لیزا: نـ خـ ر هـ موو رـ ژـ ک لـ گـ یـ کـ م تیشکی هـ تاو چاوـ وـ ی

هه! تنى پكك نينتم، هه موو شو وک لگگ يککم تريفى مانگ چاو وک وک وشکبوونى ئسرينتم. ئاخر وک گگگ يکک دتبنم ب ر شباى پايز س ما دككيت و لگگ يککم گزنگى ب هاردا ل دى مندا دووبار سوز د بيت و.

ستيغان: ب م نزيكان د و ر م و د بم بير و رى. ر ژك دت ب ت د بم يادگاريدكى جوان، ب م ام پ فرم س. ر ژك بانگم دككيت ل برى خ م شيعر كانم و امت د د ن و. شو وک م م ك ه دككيت ب ديار ياد و ر يي كانى ئ م ر ژان و!. من ل ر نايم، ب م ام ه ست پ دكك م ت نانت ئ گ ر ل دى خشتا ناوم بهنى، من ب شكم ل ت يان ل م ژووى ت، ه رچ ن د شن باي كى ت م ن كورتيش بم ل وجودى ت دا، ب م ام ه ميش ل چاو و وانى ه ك ر د ن وى ئ م شن باي دا د بيت. ل داخى گرانم من ل و شن بايانم يک جار ه دكك م و ه ميش وک خ يا ك و خ و ن كى خ ش ل چينى ياد و ر يتدا د م ن م و.

ليزا: ت مافت ني بمریت، مانگ ب د خ شى ئاسمان تيشكى داو، منيش ب خ شب ختى ت تيشكى ت م ن م پ خ ش دكك م.

ستيغان: ئاى ل ت!! د زانيت ت چيت ل من كردوو؟ ز ر ز ر ب توندى منت ب ژيان و ب ست ت و، ت يت نا ه ت بمرم!. ئ گ ر ل س ر م ر گيشدا بم بانگم ب ك يت ب ژيان ب راكردن ب و ت د م، چوونك ژيان وات ت، وات ز ر د خ ن ش ر م ن كانى ت، وات ناسكى و نيانى ت، وات ئام زى ميه ر باني ت.

ليزا: ز ر جار وک باخچ ي كى پ شتى پ گ و خت د نو نيت، ز ر جارى تریش وک در خت كى رووت و و ز و ب گ و!.

ستيغان: ت نازانيت گگگ كانى پكك نينم هه موو و ر يون. ك چى وک پير در خت كى ب گ و ب رووتى ل س ر پى خ م و ستاوم، ه رچ ن د ت وریشان ل د و ل شم دا ب قرنجان دوومى وشكى ن كردووم. گ ل ر ر ش با و گ ر د لوولم ب زانند و خ م راگرت ل ب ر د م ه م تى ب ب ز يان ن دا، ك چى ئ و و ا د زانن ئ م و ر يويد تاوانى خ م، وا ت د گ گ ن سوچى خ م گگگ يک ب ق د م و ن ماو ب ب ت س يوانى ر بوار كى عاشق.

ليزا: ك ش م ئ و ي ت ه ست ناجو ت ب ئ و هه موو ع شقى من، ل كا ت كدا ئاگر كم و ه ر گ م ل د ب ت و!! ت ه شتا حاى نيت ع شقت منى ژيان د و ل ه مان كا تدا كوشتوومى!!.

ستيغان: من ئ و يوسف م ف د راوم ت بيرى ت نهايد و، زول خا ك شم نك وازى ل ع شقم ه نا ب كو ي ك م ك س بوو ل بيرى كردم.

ليزا: ز ر جار وک جنى ماركس ئار زووم د ك ر د پ ك و تى س ر ج گا بيت ب ئ وى خزم ت ب ك م و د نيا بم ل مان و ت!، ب م ام ه نوو ك

دځوازم چاک ببيتو و ل و نځشيپ! پښی نو دځر بکيتو و تاکو باي فښ پيدا بکيتو و، ئیدی گړنگ نیپ ب کو د فښت، گړنگ ئو و بپتوانیت بفت. بفت بفت ب ئازادی خت بفت، با بند نابت ب ناوی خشویستیو و مافی فښی ل زوت بکرت.

ستیفان: تاک شتک ل ت م بووت ئو و ب تایب تم ندید کانی خ م و منت خش بو، من ب نیازی عشق ل دځرگای دتم داو، ناچار نیت دځرگا بکيتو و، ب مام هر کردتو و خت دان ب یاری قورس و ریسک و سږچي!! من ب م جځر د م و ب م ن و ژیانی تو و و رځژ کانت ب تیشکی ئوین رشن بک م و.

لیزا: دوو ک ش م ه ی، ی ک م ت ل مردن د ترسیت، دوو میش نځشيپ ج ستید کت ناهت ریسک و گ م ی دژوار بکيت، ب پچ و ان و ز ر جار ب لاوازیی د تبینم ل ب رامب ر نځشیدا.

ستیفان: ب نځشی ناچ م م و، من کرمک ل نائوم دی ه ناوی خواردووم! فرم سک کانم نابینر ت نیا خ م د یانینم و گو م ل هاژ یان! چیر کی من چیر کک ل داستان تراژیدید کان، ن شکسیر د توانت بیکات شانه نام، ن کارانتزاکیس بی د کرت رمان، ن گارسیا مارکیز د رقتی گ ان و ی دت. ن ه لیدیش سیناریی و ا غ مگینی کردت فیلم. من کو ی مندا دانی ژان و ن و ی ر س ن ی د سوو تانم. ئ و ی د ی م د زانم چید، ب م ک ش ک ئ و ی خ ک ناتوان بگ ن نیو ی واکا ش، وک ئ و ی ب زمان کی ه سار ی کی تر بدو م.

لیزا: حزم ل نامزی پ میهری ت ی، ج ستی ت زیوم ب ئاگردانی رحت گرم د ک م و، دی پ اگ ند م ل مای دتدا د شارم و، تینو تیم ل کانیای چاو ب هاریید کانتدا د شک نم، وک ک تر کی ب لان ل ن و پیاو تی تدا ه لان ی ک ب خ م چ د ک م.

ستیفان: د توانم ت ل شیعر کدا بنووسم و، نا، نا، چی ناوی د ریاکان بک م حیر، سینگ سی چی ئ ست ر ه ی بک م لاپ، هشتا ناتوانم میهر بانی و جوانی ت بنووسم و، ناتوانم نیو ی ه ستی خ م ل و ه موو د د ا جگ بک م و، چوونک پانتایی ه موو ک ون ت ن گ و ت سک ب ب ری عشق ک مان!! نخر من ل دی تو و ه د قو م جگ ل د ب ستم ب ناو رحت، ت ش ل عشقی من و د بار ی و رچک د گريت ب ناو ه ستم.

خ دواندنی: ستیفان ش مزینی

ت بینی:

ئ م ت کست بریتی ل م ن ل لگ ن ک دیالگی دوو ک س، ک ی

بەشكەكانى ئۆم مەنلەلگەن لىنۋان 2017-2010 نووسراون. لى بەرگى
دوولمى كىتەبى "قوتووى ئەتەر" لىلاپ 488-522 بەشەلى كىتەبى
كاغەز لى ساۋى 2018 چاپ بوون

مـ ترسی لـ پـر ژـ یـا سـای مـید یـای
 ئـ لـیکـتر ئـی ئـا مـاد ئـ کـرد نی:
 یـار ئـز ر / لـو قـمـان مـصـطـفی صـالـح

[illegible]

بہنام۔۔۔ لگے ٹوٹا دے بت ٹوٹ لے پیش چاہو بغیر کہ آزادی
کاری میدیائی یہ کہ کہ لے گرن گترین شہو کہانی راد رہہ ین، لے بہر
ٹوٹے خاوتن پہ نام، چونکہ پہ نامی میدیا خے لے خیدا بریتی۔۔۔ لے
خزمت کردنی کہ مہ لگے لے ہی ووشیار کردنہ وے تاکہ کہانی نہو کہ مہ لگے
و چاودہری دے سات و خندہ گرتنی بنیات نہ رانہ و ٹاشکرا کردنی
فہ سادی ئیداری لے دامو و دے زگا حکومتی و ناحکومیہ کان بہ ٹامانجی
گہ شہ پہ دان و بہر و پیش بردنی کہ مہ لگے یہ کی یہ کسان، دے بت یاساکہ بہ
کے خستنی میدیا بہت نہ کہ کہت و بہ نہ کردنی بیروای ئازاد، بہ یہ
لے سہر دے وے بت پہ بوستہ کہ فہ زاپہ کی ئارام و آزادی وے ہای بہ

فراهم بـذات و ما فـکانی بـیاسا بچـسپـذات تا بتوان بـ هیچ ترس و فشارک پـیامی خـی بگـیـذات.

کوات... پر ژ یاسای میدیای ئلکتر نی ک ل ئستادا ل
س روبندی پسندکردنی تی ل پ رل مانی کوردستان، ک خو نندن و ی
ی ک می ب کراو، ئ و پ شنیز یاسای د رف تکی ز ر و کراو یان
ل ب رد ستدا بوو د کرا پش وخت ب ئاماد کردنی راپر ب شداری
میدیا کارانی خا و ن ئ زموون و پسپانی بوازی میدیا و نوخبی
یاسا ناسانی بوازی میدیا، “رکشپ” ی ل ه ول ر و سل مانی و ده ک
ب ب بکرای، ب زیاتر د و م ند کردنی پ شنیز یاسای ک و
ب ه ندو رگرتنی خذ و پ شنیز کانی پسپانی بوار که. پاشان
خو نندن و ی ی ک می ب بکرای.

هەرچەند پڕژێر یاساکە خاڵی ئێرێنی و نێرێنی خەڵی تەدایە، بەهەم بە داخووە پڕژێر یاساکە ماددەکانی یاسای تیرێری رێژنامەگەری تەکنەلۆجی شکر دوو، تەکنەلۆجی و پەیکەرێکی زەری پەوێدیاری، بە جەرگە لێ ئامانجەکی خەڵی لایداو، هەبێت (سەرئێوە زەری یاسا ناسا نە) ئێگەر بێوانین کە لێ ماددە ۱۶ دا سەرنوسەری وەبەسایت و خاوەنی ئێکاونت و لاپەتەکانی تەکنەلۆجی مەبەتەکان سزا دات بە سزای ئێو تاوانانە کە لێ خاڵەکانی (۲)، (۴) ی ماددە چوارەمی یاسای ژمارە (۳) ی ساڵی ۲۰۰۶ ی بێرێنگەر بونەوی تەقاندن (تیرێر) لێ هەرەمی کوردستاندا هاتو، لێ کاتێکدا خودی یاسای ناوبراو لێ هەندەک ماددەیدا مەترسیەکی حاشا هەبێت گەری تەدایە بەسەر مافەکانی مەرق و ئازادی ئادەربەین و بەنەما و پڕۆتێسپەکانی دیموکراسی لێ هەرەمی کوردستاندا، بە تەبەتیش ماددە چوارەم کە سزای تا ۱۵ ساڵ زیندانە دەسەپێت بە سەر میدیاکاردا، واتە تاوانەکان بە جەری تاوانی گۆرە داووەتە قەتەم کە خەڵی لێ بەنەمادا کەتە واتە (جەج) لێم حەتەتە دا داووەر دەتوانێ لێ ۵ ساڵ تا ۱۵ ساڵ زیندانە بەسەپێت بەسەر تەمەتباردا. پەسپەرێکی بواری میدیای دێت؛ (ئێوەی جەمی سەرئێوە لێم یاسای بێرێنگەر بونەوی تیرێرەدا کاری میدیا تەکنەلۆجی تیرێر کراوە کە لێ استیدا ئێو دوو خاڵە پەوێندیان بە کاری میدیاو هەبێ دەبو یاسای ئێژنامەگەری ژمارە ۳۵ ی ساڵی ۲۰۰۷ ی بە هەموار بکرایەتو و تاوانە ئێکتر نیەکانیشی لێخە بگرتایە نەک لێ نەو چوارچەوێ یاسای تیرێر دا بنەت، جگە لێ وەش کە لێم ماددەیدا دەستەواژە ی لاستیکی تەدایە کە دەشە بە خراپ بەکار بەنەن لێ دژی کەنا ئێم میدیا پێکان و میدیاکاران).

بـیر ژـ یاساکـ بـ ناکامـی لـ دایک بوو و یـنـا چـت بـتـ بوون،

هه‌رزوو ئووبه‌ووی نارزایه‌تی کخراوه‌کانی که‌مه‌گه‌ی مه‌دنی و سه‌رجه‌م میدیاکاران و ته‌ته‌که‌مه‌ایه‌تی‌کانی له‌که‌وته‌وه‌، سه‌رجه‌میان داواده‌که‌ن ئه‌وپه‌ژیه‌سه‌ایه‌ ده‌نگه‌ی له‌سه‌ره‌ نه‌دره‌ت و ئاکه‌شه‌ته‌وه‌، چونکه‌ ئه‌وه‌ په‌شه‌لکردنی ئازادی‌کانی تاکه‌، په‌یان وایه‌ ئه‌وه‌ په‌اشکه‌زه‌بوه‌نه‌وه‌یه‌ له‌ بنه‌ماکانی دیموکراسی وگه‌رانه‌وه‌یه‌ به‌ دیکتاتهریه‌ت، ده‌به‌ته‌ هه‌ی به‌رت‌سه‌ککردنه‌وه‌ی ئازادی راده‌ربه‌ین وپه‌شه‌لکردنی ما فه‌کانی مره‌فه‌.

لـځـگهـڼـنـ ئـمـ نـيـشـتـيـمـاـنـهـ دـوـوـبـارـهـ
بـډـتـهـوـهـ بـهـ نـيـشـتـيـمـانـ ...
لـځـنـگـسـتـڼـهـيـوزـ / وـهـرـگـڼـځـڼـيـ
سـهـرـوـهـرـ عـومـځـرـ

لـنگستـان هیوز (1902–1967)

وهرگڏائي: سهروهر عومهر

لڳهه ٻن ۾ ئه نيشيمانه دووباره بڻجڻ ته وه به نيشيمان
 لڳهه ٻن ۾ دووباره بڻجڻ ته وه به وهنه ڪه هه ٻو
 لڳهه ٻن ۾ بڻجڻ ته وه به ڀڄڻ هوي دهشت و
 به شو ٻن مه نڙ لڳهه ڪڍا بگهه ٻن ۾ ڪه تپايدا ٺاڙاڊ بڻجڻ.

(ئەم نىشتىما نە ھەرگىز بىلىم نىشتىمان نە بوو)

لڳهه ځان ته نېشتيما نه بډته وه بهو خه ونه ی خه وینه کان خه ونيان
یوه ده پینی

لڳهه ٻن ٻڌتو به سهرزه ويني ٻڌ تين و تاوي عشق
سهرزه ويندڙ ڪه تيايدا پادشاهان پيلانگهه ٻڌي ناهن و
سته مگهه ران دهسيه ناچن

تا هەر کەسێک لە لایەن سەرۆکی خێوەتەوه بچەوسێت، ئەو.

(ئەم نىشتىما نە ھەرگىز بىلىم نىشتىمان نە بوو)

ئاخ، لڳهه ۾ نيشتماني من بڻ ته ٺهڻو شو ۽ نهى ڪه تيايدا،
 ئازادى به تاجه گو ۽ نهى ساختهى و ۽ تپهرستى نا ۽ از ۽ نه وه
 به ۽ ام دهرفت و هلى ۽ استه قينه به ۽ هموو ڪه س هه هه،
 زيان ئازاده و بهر ا بهرى لهو هه و ايه دايه ڪه هه ۽ ده مڙين.

لەم "وڵاتی ئازادیخوازانەدا" بۆ من هیچکات
نە بەرەبەری هەبوو نە ئازادی

پہم بے، تہ کتیت کہ لہ تارکیدا لہ ژہر لہ وہ وہ ورتہ ورت دہ کہیت؟
تہ کتیت کہ با پ شہ کہت بہ نہ و ئہ ستہ رہ کا ندا دہ خش؟

سپيڀستڀکي ٻڌنه وای فریودراوی په راوځخراوم،
 هښځستځکم که داغی کځیلايه تی به سر جهسته مهويه،
 سوورځستځکم له سهرزه وینی خځم ده رکراوم،
 کځچهرځکم چنگم له هیوايه کځگیر کردووه که ده مه وځت پځی بگم
 به ځام بهشی من ټجگه له و پیلانه ځدځرینه نه فره تیه، هیچی تر
 نه بووه؛
 که سهگ ورگی سهگ هه ځده دځت و به هځز لاواز ده چه وسځنځته وه

من کو هلاو کی پ له ئوم د و توانام
 که گیر دهی ئه و نیره د رینه هه میشه ییه بووم
 نیری به ژه وه ندی، دهسه بات، قازانج،
 ماشینه وهی زه وی، ماشینه وهی ز،
 ماشینه وهی ش وه کانی دا بینکردنی پ دا ویستی،
 خستنه سه رکاری خه ک، وه رگرتنی حه قدهست و
 دهسته سه ردا گرتنی هه موو شت ک به هی هه پیه و چا و برسیتهی مر قه وه!

من جووتيار ڪم - ڪراومه ته به ندهي ڇاڪ -
 ڪر ڪار ڪم، فر ڇراو به ٿام ڇر
 ه ڇپ ڇست ڪم، خزمه ٽڪاري هه مووتان
 من گه ڇ ڪم: زه بوون، برسي، به ديه خت
 تا به ٿه م ڇ ٿا تاجي له ٿ ڪ نام، سه ره ڇ اي خه ونه ڪا نم.
 تا به ٿه م ڇ ڇ ڇ دراو و ڇ چاره م، ٿا خ، ٿي پ ڇ شه واکان
 من ٿه و مر ڇ هم ڪه هه رگيز نه يتوانيوه هه نگاو ڇ ڇ پ ڇ شه وه بن ٿ،
 ڇ نه و اترين ڪر ڪار ڇ ڪه سا ڇ ڇ ڇ ڇ ره ده ست به ده ست ده گه ڇ ڇ ت.

له گه ۍ هه موو ئه مانه يشدا ،
له دنيايه كي كۍ ندا كه هۍ شتا به ندايه تي بۍ پادشاكان ده كړۍ ت
من ئو كه سهم كه خو به خو نه بڼه ۍ هۍ تيبه كه مانه وه ده بينۍ ت

ئەو كەسەي زەر بەھەر، زەر جوامەرانە و زەر استگەيانە خەو دەبينەت

ئەو كەسەي ئازايەتییە پە تین و تاوہكەي
لە ھەر خشت و ھەر بەرد و ھەر دەرەو كەي كەڤەراوی زەویدا
كە ئەم نیشتمانی كەردووہ بەم وەتەن ئاستا ھەيە
ھەشتا ستران دەچەت.

ئاخ، مەن پیاوكم كە سەرتاسەری یەكەمین زەریاكان گەاوم
بەدوای ئەو شوئەدا كە ویستوومە ببەت بە ما
مەن ئەو كەسەم بەندەرە تاریكەكانی ئیرلەند و دەشتەكانی پەندا و
زەنەرە سەرسەوزەكانی ئینگلستان بەجەھەشت،
لە كەنارەوہكانی ئەفریقای ھەشەكەندرا و
ھات بە ئەرە تا "وەتەن ئازادیخوازان" بونیاد بنەت.

ئازادیخوازان؟

كە بوو وەتی ئازادیخوازان؟ مەن نەبووم؟
بەگومان مەن نەبووم؟ ئەو میلییان كەسەي لەسەر ھاوکاری ئازانە
دەژین؟

ئەو میلییان كەسەي تەقەیان لە دەكەرت كاتەك مان دەگرن؟
ئەو میلییان كەسەي ھێچ حەقدەستەکیان پە نادرەت؟
ھەموو ئەو خەوانەي بینیمان
ھەموو ئەو گەرانیانەي چەیمان
ھەموو ئەو ھیوایانەي پەنامان بە بردن
ھەموو ئەو ئایانەي بەرزمان كەردنەوہ

▪ ئەو میلییان كەسەي ھێچ حەقدەستەکیان پە نادرەت-
بەجگە لەو خەونەي ئەمەن نزیكەي مردووہ.

ئاخ، لەگەڵ ئەم نیشتمانی جارەكی تر ببەتەوہ بە نیشتمان

▪ ئەو وەتەن ھەشتا نەبووہ بەوہي دەبوو ببەت و دەبەت ئازەك
ببەت!-

وەتەك كە تیایدا ھەمووان ئازاد مەن
وەتە مەن

▪ وەتەن بەنەوایان، سوورپەستەكان، ھەشپەستەكان و مەن
ئەوانەي ئەم نیشتمانیان كەرد بە نیشتمان،
بەخوێن و عەرەقەي نەوچاوان، بە ئازار و باوہ
بەو دەستانەي كانزاكان دەتواننەوہ و بەو گاسنانەي لەبەر

باراندان
 جارځکي تر ده بڼت خه ونه به هڅزه که مان بگه ځځنینه وه.
 به ځځ، هر ناو ځکي ناحهز که پځتان خځشه له منی بندځن-
 پځځای ئازادی هرگیز ژه نگ هه ځنا هځځت.
 ئځمه ده بڼت نیشتمان که مان،
 له و که سانهی زالو وئاسا به ژیا نی خه ځکه وه نووسا ون
 وه ربگرینه وه!

ناخ، به ځځ،
 به ځاشکاو ی ده یځځم،
 (ئهم نیشتمان نه هرگیز بځ من نیشتمان نه بوو)
 له گه ځ ئه مه یشدا سوځند ده خځم که ده بڼته وه به نیشتمانی من!
 له نځو و ځرانه ی سهرچاوه گرتوو له مهرگی ځځگره کانه وه
 له نځو ده سندرځژی و گه نده ځی، سهرانه و دزی و درځکانه وه
 ئځمه ی گهل
 ده بڼت زه وییه کان، کانه کان، کځځگه کان، ځووباره کان،
 چیا و ده شته پان و به رینه کانه مان به ده ست به ځنینه وه
 ته واوی ئهم شاره سهرسوز و گهورانه و
 جارځکي تر نیشتمان دروست بکه یینه وه!

ده قی شیعره که به زمانی ئینگلیزی:

Let America Be America Again

Langston Hughes – 1902-1967

Let America be America again.
 Let it be the dream it used to be.
 Let it be the pioneer on the plain
 seeking a home where he himself is free.
 (America never was America to me.)
 Let America be the dream the dreamers dreamed—
 Let it be that great strong land of love
 where never kings connive nor tyrants scheme
 that any man be crushed by one above.
 (It never was America to me.)
 O, let my land be a land where Liberty
 Is crowned with no false patriotic wreath,

But opportunity is real, and life is free,
Equality is in the air we breathe.
(There's never been equality for me,
Nor freedom in this "homeland of the free.")
Say, who are you that mumbles in the dark?
And who are you that draws your veil across the stars?
I am the poor white, fooled and pushed apart,
I am the Negro bearing slavery's scars.
I am the red man driven from the land,
I am the immigrant clutching the hope I seek—
And finding only the same old stupid plan
Of dog eat dog, of mighty crush the weak.
I am the young man, full of strength and hope,
Tangled in that ancient endless chain
Of profit, power, gain, of grab the land!
Of grab the gold! Of grab the ways of satisfying need!
Of work the men! Of take the pay!
Of owning everything for one's own greed!
I am the farmer, bondsman to the soil.
I am the worker sold to the machine.
I am the Negro, servant to you all.
I am the people, humble, hungry, mean—
Hungry yet today despite the dream.
Beaten yet today—O, Pioneers!
I am the man who never got ahead,
The poorest worker bartered through the years.
Yet I'm the one who dreamt our basic dream
In the Old World while still a serf of kings,
Who dreamt a dream so strong, so brave, so true,
That even yet its mighty daring sings
In every brick and stone, in every furrow turned
That's made America the land it has become.
O, I'm the man who sailed those early seas
In search of what I meant to be my home—
For I'm the one who left dark Ireland's shore,
And Poland's plain, and England's grassy lea,
And torn from Black Africa's strand I came

To build a "homeland of the free."
The free?
Who said the free? Not me?
Surely not me? The millions on relief today?
The millions shot down when we strike?
The millions who have nothing for our pay?
For all the dreams we've dreamed
And all the songs we've sung
And all the hopes we've held
And all the flags we've hung,
The millions who have nothing for our pay—
Except the dream that's almost dead today.
O, let America be America again—
the land that never has been yet—
and yet must be—the land where every man is free.
The land that's mine—the poor man's, Indian's, Negro's, ME—
Who made America,
Whose sweat and blood, whose faith and pain,
Whose hand at the foundry, whose plow in the rain,
Must bring back our mighty dream again.
Sure, call me any ugly name you choose—
the steel of freedom does not stain.
From those who live like leeches on the people's lives,
We must take back our land again,
America!
O, yes,
I say it plain,
America never was America to me,
and yet I swear this oath—
America will be!
Out of the rack and ruin of our gangster death,
the rape and rot of graft, and stealth, and lies,
we, the people, must redeem
the land, the mines, the plants, the rivers.
The mountains and the endless plain—
all, all the stretch of these great green states—
!and make America again

شیعر/ با دوا کشتی بتبات ... کاو عوسمان عومار

دواھ مین مایش ما ئا وایکرد
ئوار ش ل زریا کی قورمزیدا ،
سری خی هگرت ،
چاوی گاکان ،
ل نهو پلی درخت تپکانا ،
ئبریسکندو ،
تپمبیلکان مرؤ و خسار ما ندوکانیان ،
ب ج هشت ،
پردک تپها ئافر تکی پوو ماو ،
وک م لکی تپنیای ب ج ماو ، ل س ر ستونک ،
پیش خرائوا بوون ،
بوارکان ...
چ ندیش ما ندوون ، ئو و ندش ،
ئاسمان تینو ب زریای خوتوو ،
ئو پو س لکانی ...
ب بنمیچی ئاسمانو و و ستاون ،
ل بازنی کا دن و ئچن ،
وک بپی پیا مکی پرادیسیان پب ،
مخابن ، کس ل پیا می پو س لکانی ...
خرائوا بوون ن گیش ،
ک نار چو ، و تپش تپیا ل س ر پردک ،
چ ند ترسناک ب نی شن بای شتنت ،
تونلک بر و ب دنگی ،
تپها زنگی ئاماد کاری ...
ب ما ئا وایی کشتی کی ل نگ رگرتوو ،
ل چو وانی ک نار کا دنگ ئ دات و ،
لر ش نیت ، ب م چرپ کا نت ...
ب گ و ریو کا نهو دت ،
کات و ستاو ،

[illegible]

چیرک‌کنووسی ناسراوی منداکان ک‌رنیلیا فونک ... ر‌زا شوان

ل‌پا نووس‌ر کلاسیکی‌کانی ئ‌مانیا ل‌ بواری ئ‌د‌بی منداکاندا، ک‌ ل‌ د‌ر‌و‌ی ئ‌مانیادا ل‌ جیهاندا ناسراون و ناوبانگ‌کی باشیان ه‌ی‌. چ‌ند ناو‌کی تاز‌ د‌ر‌ک‌وتن ک‌ ر‌ک‌رد‌کی تاز‌یان ت‌مارکرد، ل‌ بواری ز‌رت‌رین ژمار‌ی فر‌شتنی پ‌رتووک‌ی منداکان دا ل‌ جیهاندا. ل‌ س‌رووی ئ‌م نووس‌ر تازان‌و‌، ناوی ک‌رنیلیا فونک‌ د‌ت‌.

ک‌رنیلیا فونک‌ ل‌ بواری نووسین ب‌ منداکاندا د‌ر‌ک‌وت‌، جیاوازی ل‌گ‌گ‌ نووس‌رانی پ‌شت‌دا ه‌ی‌. فونک‌ ریچک‌ شک‌ن‌ و توانی ئ‌د‌بی منداکان ل‌ ناو‌خ‌یی‌و‌ بگ‌یی‌ن‌ت‌ جیهانی و ب‌ س‌ر‌ ب‌رب‌ستی زمان و بیر‌ک‌ باو‌کانی ئ‌د‌بی منداکاندا زا‌ب‌، ک‌ ل‌و س‌رد‌م‌دا باو‌وون. تا گ‌یشت‌ ئ‌و‌ی ک‌ خان‌کانی ب‌او‌کردن‌و‌ جیهانیی‌کانی پ‌رتووک‌، ک‌ب‌ک‌یان ل‌س‌ر‌ ک‌ین و مافی ر‌پ‌دانی و‌رگ‌ان و چاپ‌کردن و ب‌او‌کردن‌و‌ی پ‌رتووک‌‌کانی د‌کرد. ک‌ ل‌ی بک‌ن و م‌ت‌ی و‌رگ‌ان و چاپ‌کردنیان ل‌ی و‌ر‌بگرن.

ل‌ ئ‌م‌دا ل‌ ئ‌مانیا، بای‌خ‌کی تایب‌تی و ز‌ر ب‌ ئ‌د‌بی منداکان د‌در‌. ب‌ نموون‌ ت‌نیا ل‌ سالی (۲۰۰۵) دا، (۱۸۰۰) پ‌رتووک‌ی ه‌م‌ج‌ر‌ی منداکانیان و‌رگ‌ا‌یه س‌ر زمانی ئ‌مانی، ب‌ران‌ب‌ر ب‌ و‌رگ‌ا‌انی (۵۶۹) ر‌مان ب‌ س‌ر زمانی ئ‌مانی.

چیرک‌کنووسی ئ‌مانی، خاتوو (ک‌رنیلیا فونک‌) ی‌ک‌ک‌ ل‌ چیرک‌کنووس‌ ناسراو و ب‌ ناوبانگ‌‌کانی جیهانی ل‌ بواری چیر‌ک‌ و ر‌مان نووسین ب‌ منداکان و ب‌ لاوان.

ک‌رنیلیا فونک‌، ج‌ پ‌نج‌ی ل‌ ئ‌د‌بی منداکاندا دیار‌. پ‌رتووک‌ چاپ‌کراو‌‌کانی ب‌ منداکان، و‌ریان گ‌ا‌اون ب‌ س‌ر (۵۰) زمانی ف‌رمی جیهانی. زیاتر ل‌ (۲۰) ملی‌ن دان‌، ل‌ ه‌موو جیهاندا ل‌ پ‌رتووک‌‌کانی فر‌شراون.

(ک‌رنیلیا ماریا فونک‌) ل‌ ر‌ژی (۱۰ / د‌س‌م‌ب‌ر/۱۹۵۸) له شاری (د‌رستین) ل‌ باکووری راین و ستفالی ل‌ ئ‌مانیا ل‌دایک‌وو‌. باوکی ناوی (کارل هاینز فونک‌) ی‌ دایکی (هیلمی فونک‌) ی‌. خوشک و برای‌ک‌یشی ه‌ی‌.

کرنلیا فونک، که مندا بوو حازی له وښکشانې خپلې و فانتازۍ د کړد. قوتابخانې ښوونکې و ټامادې لې شاري (د رستين) زېږدي له دايکبوونې تېواو کړد.

له درېژدان به خوښندنې با، رووی له شاري (هامېرگ) کړد. بېوانامې د پلېمې له لې پروېردېدا و رگرت. ماوېک و وېکو ښځه ساز و ښکېش، ښځه دروستکردنې مېزې د کښا و وښنې به پرتووکې مندا ټان د کښا. دوايي به ماوې (۳) سا، له پيمانگای هامېرگ، بوو به مامستای وانې بېژ و هونېري شیکاري و روونکردنې وې وښنې د وتېو.

له دواييدا وېکو و ښکېشکې شیکاري، وښنې پرتووکې مندا ټانې د کښا. هېر لېرېوې خپلېاي ئېوې کوتې سېر و بېياري دا، که چيرېک به مندا ټان بنووسېت. رووی له جيهانې ئېدېياتې مندا ټان کړد و بې شېوازکې تازې، دېستې به نووسينې چيرېک به مندا ټان کړد و بېاوې کردنېو.

ماوېکېش له کمېمېکې خېرخوازيدا، وېکو خې بېځښکې گړنگې به مندا ټان دېدا.

کاري دېدانېو و خېشې خستې دې مندا ټانې پېنا بېران و مندا ټانې قوربانېانې شېو.

کرنلیا فونک حازی د کړد کې بېت به (فېکېوان) بېام له دواييدا پلانېکې گېي و رووی بواري نووسين کړد. ماوېکېش وېکو و ښکېشکې فېتېگرافي کاري کړد.

فونک له زانکې هامېرگ درېژنې به خوښندنې دا و له سې (۱۹۷۹) دا، بېوانامې باکالېريسي له بېشې زانستې شېوازي وانېوتنېو و رگرت.

هېشتا به تېواوې خېي پېکلایي نېکردنېو و بېياري ئېوې نېدا، که له کوې کار بکات و بېت به فېرمانېر. بېيې بېياري دا کې بېت بېشداري له کېرسکې تر بکات. وا رېکوت ئېم کېرسکې به دې فونک بوو، د ربارې وښنې شیکاري پرتووک بوو.

هېگري و خولېاي چيرېک نووسينې به مندا ټان، زانېتربوو بېسېر خولياکانې ترېدا.

له پاې حازی نووسينې به مندا ټان، سيناريې به زنجيرې درامې تېلېفزيونې (حهوت ئېستېر) نووسي. دواترېش چېندين سيناريې تری به دراماکان نووسي.

فونک به نووسينې چيرېکې (گېورې دزهکان) که له سې (۲۰۰۰) دا نووسي و چاپکړد و له ئېمانيدا بېاوې کردنېو. له سې (۲۰۰۲) دا وېريان گېاې سېر زمانې ئينگليزي و له ئېمريکا و وېاتانې ئېوروپادا بېاوبېو. ئېم چيرېکې باس له مندا ټانې سېر

شقام‌کانی شاری (فینیس) ی ئیتا‌یا د‌کات، ک س‌رکرد‌ی‌ی‌ی‌کی
ر‌فتار و خوو نام‌ س‌رکردای‌تی د‌کردن. تا ئ‌ستا ئ‌م
چیر‌ک‌ی و‌ریان گ‌ا‌و‌ ب‌ س‌ر (۲۳) زمانی جیهانی. ب‌
ماو‌ی زیاتر پ‌نج مانگ ل‌ ئ‌مریکادا، ل‌ س‌رووی لیستی ئ‌و
پ‌رتووکا‌ن‌و‌ بوو، ک‌ ز‌رت‌رین ژمار‌ی ل‌ فر‌شرا. ئ‌م‌ش
بوو‌ ه‌ی ناوبانگ د‌رکردنی ک‌رنیلیا فونک‌ و بووش ب‌
هاند‌ر‌کی باش ب‌ ئ‌و‌ی ک‌ فونک‌ در‌ژ‌ ب‌ نووسینی چیر‌ک
و ر‌مان بدا، ب‌ تایب‌تیش چیر‌ک ب‌ مندا‌ان.

ل‌ سا‌ی (۲۰۰۳) دا، چیر‌کی (د‌ی مهره‌که‌ب) ی نووسی و چاپیکرد. ه‌ر
ل‌و سا‌ا‌دا، و‌ریان گ‌ا‌و‌ای‌ س‌ر زمانی ئینگلیزی و ل‌ ئ‌مریکا
و ئ‌مانیا و ب‌ریتانیا و ک‌ن‌دا و ئوسترالیا و چ‌ند و‌ا‌ت‌کی
تر ب‌ا‌وکرای‌و‌. ه‌موو چیر‌ک‌کانیشی و‌ریان گ‌ا‌و‌اون ب‌ س‌ر زمانی
ئینگلیزی. ه‌گر و خو‌ند‌ر‌کی ز‌ری مندا‌ان و م‌ردمندا‌انیا
ه‌ی‌.

ل‌ سا‌ی (۲۰۰۴) ر‌مانی (سواره‌ی ئ‌ژدیها) ی نووسی و چاپیکرد و
ب‌ا‌وی کرد‌و‌.

ک‌رنیلیا فونک‌ ل‌گ‌ا‌و‌ (ر‌ف فونک‌) ی هاوس‌ری و ک‌چ‌ک‌ی و
کو‌ک‌‌یدا، ک‌چیان ب‌ ئ‌مریکا کرد‌. ل‌ سا‌ی (۲۰۰۶) دا،
هاوس‌ر‌ک‌ی ب‌ ن‌خ‌شی ش‌رپ‌نج‌ ک‌چی دوا‌ی کرد. و ک‌رنیلیا
فونک‌ و ه‌ردوو مندا‌ا‌کی ب‌ ی‌کجاری ل‌ ئ‌مریکادا مان‌و‌. ل‌
شاری (ل‌س ئ‌نجل‌س) ل‌ ویلای‌تی کالیف‌رنیا، ل‌ ما‌‌کی پ‌
ل‌ پ‌رتووک د‌ژین. ت‌م‌نی فونک‌ ل‌ ئ‌ستادا (۶۱) سا‌ا‌.
ب‌رد‌وام‌ ل‌ نووسینی چیر‌ک و ر‌مان.

ک‌رنیلیا فونک‌ پ‌ی‌وای‌، ک‌ ه‌رگیز چیر‌ک‌کان ک‌تایبان
نایات. ل‌ لاپ‌ا‌ی‌ ی‌ک‌مدا د‌ست پ‌د‌کر‌ن و ل‌ دوا لاپ‌ا‌ا‌دا
ک‌تایبان د‌ت. پ‌رتووک‌کانیش ل‌ نام‌زبان د‌گرن. ب‌ام
چیر‌ک‌کان در‌ژ‌یان ه‌ی‌ و ک‌تایبان نایات.

تا ئ‌ستا ک‌رنیلیا فونک‌، زیاتر ل‌ (۴۰) پ‌رتووک‌ی چیر‌ک در‌ژ‌ی
ب‌ مندا‌ان و ر‌مان و چ‌ندین سینار‌‌ی ب‌ زنجیر‌ دراما
ت‌ل‌فزی‌نی‌کان نووسیو‌. ئ‌مان‌ی خوار‌و‌ ناوی ه‌ند‌ک ل‌
پ‌رتووک‌کان‌تی:

۱- زنجیر‌ی (راوکه‌رانی تارمایی).

۲- زنجیر‌ی (مریشک‌ ک‌وی).

۳- سیان‌ی (د‌ی مهره‌که‌ب ۲۰۰۰، خو‌نی مهره‌که‌ب ۲۰۰۵، مردنی مهره‌که‌ب
(۲۰۰۷)

ئ‌م چیر‌ک‌ ک‌راو‌ ب‌ فیلمی سین‌مایی.

- ۴- لښت پښتانه نجلري ئېفسووناوييځي کانونه (۱۹۸۹).
 - ۵- دوو جادوونکي د نند (۱۹۹۴).
 - ۶- شازادې نجلزبيل (۱۹۹۷).
 - ۷- سوارې نجلزديها (۱۹۹۷).
 - ۸- هاوې قوونکي کانونه (۱۹۹۸).
 - ۹- ميک و مو لښت ژباړې د نند (۲۰۰۰).
 - ۱۰- گورې دزکانونه (۲۰۰۰) له سا (۲۰۰۶) دا، کرايه فيلمی سينه ماي.
 - ۱۱- سوارېکي نامې بڼا (۲۰۰۱).
 - ۱۲- زرتري برايانې د نند لښت جيهاندا (۲۰۰۴).
 - ۱۳- ميک و مو لښت ناسماني د نند (۲۰۰۴).
 - ۱۴- نښو لښت بڼه (۲۰۱۰).
 - ۱۵- رووناکي مانگ (۲۰۱۲).
 - ۱۶- سوارې تارماي (۲۰۱۲).
 - ۱۷- چاوقاوسووکاني هاوين.
 - ۱۸- سرجم پرتووک چا پکراونکاني لښت چيرک و رمانکانونه (۴۰) پرتووک.
- کرنيليا فونک، وښکځيکي باشيس بوو، چنډ پښانگاييکي وښکځي کردو.
- شاينې باسيش کڅ تا نښت، کرنيليا فونک، چندين څښتيا لښت سرچيرککاني پښکښت کردوون. لوانښت: څښتيا تي بڼري ميداليې خاچي نښماني، څښتيا تي مانگا خوښتيا کڅ، څښتيا تي پرتووکي ټينجيلي. څښتيا تي فانتازي لښت شاري فيسلان - نښماني. چنډ څښتيا کي دیکښت، کڅ لښت لايښت کڅ مپانييکاني چاپ و بڼا وکردنه و سينما و پښکځيان کرد.
- لښت سا (۲۰۰۵) دا گڼ قاري (تاييم) نښمريکي، کڅ سډ کڅ سايتي ناوداري جيهاني هڅبزار، کڅ لښت ناستي جيهانيدا، کاريگريان هڅبوو لښت سا دا، يککک لښت و سډ کڅ سانځ خاتوو کرنيليا فونک بوو.

رزا شوان

نښرويج: ۱۸ / نواگوست / ۲۰۲۰

(*) بڼ نووسيني نښم بابښت سوودم لښت چنډ سايتيکي ټينگليزي و نښرويجي وگرټوو.

نەخشەى ئەوين ... ستار ئەحمەد

تارمايى چۆكۈكۈك زوڭى تارت
روومەتم دەكا بەنەخشەى ئەوين
پرشنكى نىگات دەدرەوش-تەوۋە
دەب-تە سەداى بزو پ-كەنن

پرچى رەشمارت ھەور-كۈك سىايە
ئاسمانى د-م دادەگر-ت بەقن
توۋ-ھەيى ناخت لەگوۋ دادەب-
لەبىرت دەچ-ت ب- يەكتر دەژن

لەرەى مەمكانت چوون گوۋى بەھار
بەدەم شەماۋى تاسەوۋ دەگرىن
ھەناوت ج-شى بەكوۋ ھە-دەست-
حەزت وەھايە ب- يەكتر بمرىن

دە-كۈك زىيانى ناوۋەختى شەوۋى
ھە-دەكەى بەسەر برىنى جەرگما
عەشقت ھ-لانەى مەل-ك تەرىوۋە
گ- دەگر-ت لەن-و پەرستگای سەرما

چەندە بەنازى و ئاۋازى تاسەت
خ-زگەى ژيانمان دەگوۋ-ن-تەوۋە
دو-ن- لەخ-ا پىشتت ت-كردم
ئەم-ش خەرىكە سوۋم ب-ت ب-تەوۋە

چىيە گ-اۋى حەزو ئارەزووت
لەھەست و دىدت سەرم سوۋماوۋە
سات-ك بارانى وەرز-كى ئاۋى
دەم-كۈك وەك گ-كان گ-ت ھە-ساوۋە

ستار ئەحمەد

